

«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

**ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ
ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ**

**ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔ**

Հետազոտության թեման՝

Ուսուցչի համագործակցությունը սովորողների ծնողների կամ նրանց օրինական ներկայացուցիչների հետ՝ սովորողների կրթության կազմակերպման և ընտանեկան դաստիարակության գործում

Առարկան՝

Հայոց լեզու և գրականություն

Հետազոտող ուսուցիչ՝

Հասմիկ Մկրտչյան

Ուսումնական

հաստատություն՝

ՀՀ Արարատի մարզի

Արտաշատ քաղաքի հ. 4

հիմնական դպրոց

Երևան 2023

Բովանդակություն

Չետագոտոյիթյան հարցը -----	Էջ 3
Ներածություն -----	Էջ 4
Ընտանիքի և հանրակրթական հաստատությունների փոխհարաբերությունը, դրանց նպատակը և արդյունավետությունը -----	Էջ 5
Ընտանիքի և հանրակրթական հաստատության միջև փոխգործակցության համակարգի կառուցման հիմնական փուլերը-----	Էջ 6
Ուսումնական հաստատությունների և ընտանիքների փոխգործակցության ժամանակակից մոտեցումներ և ձևեր -----	Էջ 8
Դպրոցի և ընտանիքների համագործակցության ժամանակակից մեթոդներ-----	Էջ 9
Վրաստանի Չանրապետությունում կատարված հետազոտությունների արդյունքների մասին-----	Էջ 14
Ծնողական համալսարամ մեթոդի միջոցով «Ճանաչում եք (հասկանում եք) ձեր երեխային» հարցման արդյունքների վերլուծություն-----	Էջ 16
Եզրակացություն-----	Էջ 18
Գրականության ցանկ-----	Էջ 19

ՀԵՏԱԶՈՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ՝ Ինչպե՞ս բարձրացնել ուսուցիչների և սովորողների ծնողների կամ նրանց օրինական ներկայացուցիչների համագործակցության արդյունավետությունը:

Ներածություն

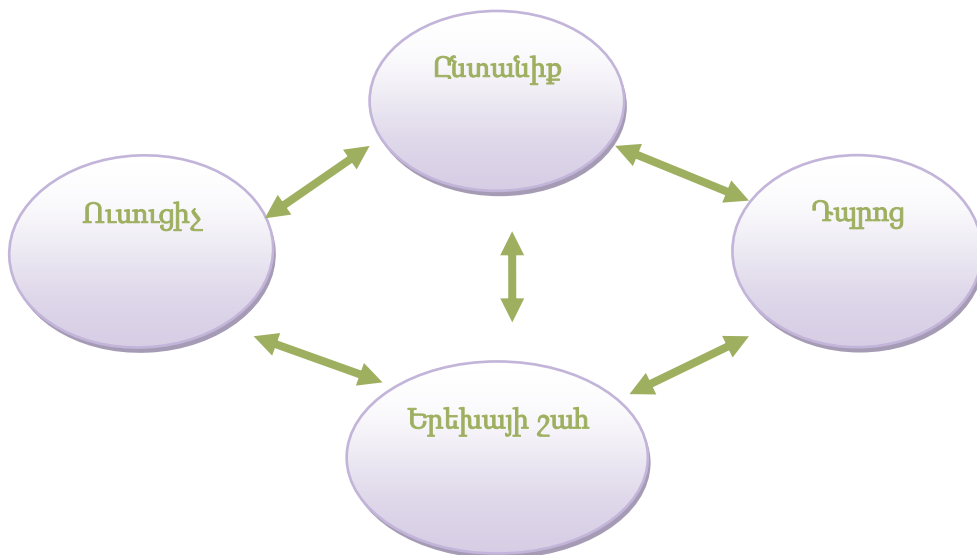
Երեխայի կյանքը բաղկացած է երկու կարևոր ոլորտներից՝ դպրոց և ընտանիք, որոնք անընդհատ փոփոխվում և զարգանում են: Ուստի երեխայի համակողմանի և ներդաշնակ զարգացման հարցում շատ կարևոր է դպրոցի և ընտանիքի համագործակցությունը: Կրթական խնդիրների հաջող լուծումը հնարավոր է միայն ընտանիքի և դպրոցի փոխգործակցության դեպքում: Մեր օրերում, երբ կրթության ոլորտում կատարվում են համակարգային փոփոխություններ, կրթությունն իրականացվում է նոր չափորոշիչներով, որոնց հիմքում ընկած են կարողունակությունների ձևավորումը, գնահատման նոր մոտեցումները, ընտանիքի և դպրոցի միջև համագործակցությունը դառնում է ավելի արդիական և պահանջված: Բարեփոխումներով պայմանավորված՝ կրթական համակարգն այնքան արագ է փոխվում, որ ծնողները հաճախ բավարար չափով չեն պատկերացնում այդ փոփոխությունները և առաջնորդվում են հիմնականում իրենց դպրոցական փորձով, որը հաճախ հետ է մնում ժամանակակից պահանջներից: Այս անհամապատասխանությունը լուծելու համար ուսուցիչը պետք է ծնողների համար հնարավորինս բաց, տեղեկացված և հասանելի դարձնի ուսումնական գործընթացը: Դպրոցում աշխատելու իմ պրակտիկան ցույց է տալիս, որ ծնողները սկսում են ձգտել ակտիվ համագործակցության դպրոցի և ուսուցչի հետ, եթե նրանց միջև փոխըմբռնում կա: Իսկ այն առաջանում է համատեղ գործունեության ժամանակ: Սա նշանակում է, որ ուսուցիչը պետք է դառնա ընտանիքի և դպրոցի միջև փոխգործակցության կենսական ծրագրի կազմակերպիչը: Այս ուղղությամբ ուսուցիչների հիմնական խնդիրներն են նպաստել դպրոցի և ընտանիքի համախմբվածությանը, դպրոցի, ծնողների և երեխաների միջև հարաբերությունների հաստատմանը, ընտանիքում երեխայի համար հարմարավետ պայմանների ստեղծմանը, ինչպես նաև ընտանիքի համապարփակ համակարգված ուսումնասիրությանը, երեխայի ընտանեկան դաստիարակության առանձնահատկություններին: Երբ ծնողները ներգրավված են համատեղ կառավարման մեջ, նրանք պատասխանատվություն են կրում դպրոցի հետ փոխգործակցության արդյունքների համար:

Ստորև կխոսենք ուսուցիչ-դպրոց-ծնող փոխհարաբերությունների, դպրոցի և ծնողական համայնքի արդյունավետ համագործակցության փուլերի, ձևերի և մեթոդների, դրանց փոխշահավետության և աշակերտի վրա ունեցած դրական ազդեցության մասին :

**Ընտանիքի և հանրակրթական հաստատությունների
փոխհարաբերությունը, դրանց նպատակը և արդյունավետությունը**

Հայաստանի Հանրապետության կրթության մասին օրենքի դրույթների համաձայն՝ կրթական հարաբերությունների սուբյեկտները ոչ միայն ուսուցիչներն են, այլև ծնողները կամ աշակերտների օրինական ներկայացուցիչները¹:

Մանկավարժությունն անցել է զարգացման երկար ուղի: Դարերի ընթացքում, սկսած վաղ շրջանից մինչև մեր օրերը, կուտակվել են մանկավարժական տեսական և էմպիրիկ (փորձնական) գիտելիքներ: Մանկավարժական գրականության մեջ ընտանիքի և դպրոցի փոխհարաբերությունը սահմանվում է որպես ընտանիքի և դպրոցական կրթության նպատակները, ձևերն ու մեթոդները համակարգելու համատեղ գործունեության գործընթաց: Նման փոխգործակցության արժեքային հիմքը երեխայի հաջող ինքնաիրացման, նրա անձնական աճի, սովորելու մոտիվացիայի ձևավորման, ֆիզիկական և հոգեկան առողջության պահպանման, սոցիալական հարմարվողականության համար պայմանների ստեղծումն է:

Ուսուցիչների, երեխաների և ծնողների փոխազդեցությունը պահանջում է ուսուցիչների, դպրոցի ղեկավարության, ծնողների և այլ սոցիալական հաստատությունների ներկայացուցիչների համատեղ ջանքերը: Իրական պրակտիկայում ընտանիքի և դպրոցի միջև փոխգործակցությունը կարող է հաջող լինել, եթե այն հստակ կառուցված համակարգ է՝ հիմնված նպատակային համապարփակ ծրագրի վրա:

*1 ՀԱՆՐԱԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՕՐԵՆՔ, հոդված 28, 2 10.07.2009թ*

Ընտանիքի և հանրակրթական հաստատության միջև փոխգործակցության համակարգի կառուցման հիմնական փուլերը

Դպրոցի և ծնողների միջև լիարժեք փոխգործակցությունը հարաբերություններ են, որոնք բավարարում են ուսումնական գործընթացի բոլոր մասնակիցներին և հանդիսանում են որակյալ կրթության հիմքը: Ընտանիքի և հանրակրթական հաստատության միջև փոխգործակցության համակարգ կառուցելիս կարելի է առանձնացնել երեք փուլ.

Առաջին փուլը ծանոթությունն է, որի ընթացքում որոշվում են կողմերի ընդհանուր նպատակները, ընդհանուր արժեքները և ռեսուրսային բազան: Առաջին փուլում մեծ նշանակություն ունի մասնակիցների փոխադարձ օգտակարությունը որոշելը, այսինքն՝ ուսումնասիրել միմյանց հնարավորությունները (ռեսուրսները), թույլ տալ կողմերին բաշխել ջանքերը՝ համատեղ աշխատանքում ցանկալի արդյունքի հասնելու համար: Ծնողական ռեսուրսները կարող են ներառել ոչ միայն նյութական կամ տեխնիկական, այլև կադրային, սոցիալական և մոտիվացիոն հնարավորություններ, այսինքն՝ հանրակրթական հաստատության կյանքում ներգրավվելու ծնողների պատրաստակամությունը: Բացի այդ, շատ կարևոր է, որ ծնողները իմանան, որ, օրինակ, դպրոցում աշխատում են եզակի մասնագետներ, որ դպրոցը ներգրավված է հետաքրքիր նախագծերի մեջ, կամ կոնկրետ այս դպրոցը չի մոռանում իր շրջանավարտներին և այլն:

Այս առումով առաջին փուլում անհրաժեշտ է իրականացնել առնվազն երկու գործունեություն. ծնողների շրջանում հարցումների և ռեսուրսների մոնիտորինգ և սեփական «արժեքի աուդիտ»: Որպես կանոն, յուրաքանչյուր դպրոց որոշակի

պատկերացում ունի երեխաների կրթության ոլորտում իր առաջնահերթությունների մասին, բայց ավելի լավ է, որ այդ գաղափարը արձանագրվի որևէ փաստաթղթում (հայեցակարգ, հռչակագիր, ծրագիր) և հրապարակայնորեն ներկայացվի (կայքում, հատուկ գրքույկում և այլն):

Առաջին փուլի հիմնական արդյունքը պետք է լինի դպրոցի հետ համատեղ գործունեությունն ծավալելու ծնողների ցանկությունը:

Երկրորդ փուլը համատեղ գործունեությունն է, երբ ապագա գործընկերները, որոշելով փոխգործակցության ուղղությունը և ռեսուրսները, սկսում են մշակել համատեղ աշխատանքի կոնկրետ ծրագրեր: Այս փուլում կարևոր է համատեղ գործունեության համար պատասխանատվության բաժանումը: Ուսուցչական անձնակազմը պետք է հաշվի առնի, որ ծնողների՝ ներդրում ունենալու ցանկությունն առաջանում է միայն այն դեպքում, երբ նրանք վստահում են դպրոցին: Վստահության ձևավորումը տեղի է ունենում երեք հիմնական գործոնների առկայության դեպքում. Էթիկայի չափանիշների և համաձայնությունների պահպանում, աջակցություն նրանց, ում պետք է վստահել, արդյունավետություն²: Ծնողների հանդեպ իրական հոգատարությունը կարող է արտահայտվել մի քանի ուղղություններով՝ կանոնավոր տեղեկատվություն, կրթություն, խորհրդատվություն, ուսուցում, ինչպես նաև սոցիալական և հոգեբանական (երբեմն՝ հոգեթերապևտիկ) օգնություն ընտանիքին: Եթե ընտանիքը զգում է այս հոգատարությունը, կրթական հաստատության նկատմամբ վստահության մակարդակը զգալիորեն բարձրանում է: Թվարկենք ուսումնական հաստատությունների և ընտանիքների համատեղ գործունեության հիմնական տեսակները և դրանց արդյունքները:

Գործունեություն

Արդյունք

1. Ուսումնական գործընթացի ռազմավարության և մարտավարության քննարկում	մոդելներ, հասկացություններ, ռեսուրսներ
2. Ուսումնական գործընթացի ձևավորում	կրթական ծրագրեր
3. Ուսումնական գործընթացի իրականացում	Իրադարձություններ գործընկերների հոգեբանական
4. Փոխադարձ աջակցություն	հարմարավետությունը

² Շո.Ռ.Բ., Կազմակերպության նկատմամբ վստահության բանալիները, Մ., 2000 թ

Համատեղ գործունեության ընթացում հատկապես կարևորվում է հետադարձ կապի առկայությունը և հաղորդակցության ուղիների բաց լինելը: Երկրորդ փուլի հիմնական արդյունքը պետք է լինի ծնողների համատեղ գործունեությանը մասնակցելու ունակությունը, այսինքն՝ նրանց որոշակի իրավասությունը՝ հիմնված դպրոցի նկատմամբ վստահության վրա:

Երրորդ փուլը անմիջական փոխգործակցությունն է: Գործընկերության համար անհրաժեշտ պայմանը նրա կամավորությունն է, որը հասկացվում է որպես ազատության և ընտրության գիտակցության առկայություն փոխգործակցության տարբեր ձևերում (համատեղ գործունեություն): Ընտրության գիտակցումը ի հայտ է գալիս այնտեղ, որտեղ ծնողները պատրաստ են նման ընտրության և իրատեսորեն գնահատում են իրենց հնարավորությունները (մանկավարժական իրավասություն, տարբեր տեսակի ռեսուրսներ և այլն): Ընտանիքի և դպրոցի արդյունավետ փոխգործակցության երկրորդ պայմանը նրանց երկարաժամկետ հարաբերություններն են:

Արդյունավետ հարաբերությունների երրորդ նշանը փոխադարձ պատասխանատվությունն է, որի հիմքը դրվում է համատեղ գործունեության հենց սկզբում: Շատ կարևոր է հասկանալ, որ ծնողական պատասխանատվությունը միշտ չէ, որ հայտնվում է անմիջապես. այն դաստիարակվում է այնպես, ինչպես անհատականության ցանկացած հատկանիշ: Դպրոցը պետք է հստակ սահմանի, թե կոնկրետ ընտանիքը ինչ մակարդակի պատասխանատվություն կարող է կրել, և իր ուշադրությունն ու աջակցությունը բաշխի ընտանիքներին տարբերակված ձևով: Այդ իսկ պատճառով հետադարձ կապի դերն այդքան մեծ է ընտանիքի և դպրոցի միջև փոխգործակցության բոլոր փուլերում:

Ուսումնական հաստատությունների և ընտանիքների փոխգործակցության ժամանակակից մոտեցումներ և ձևեր

Հանրակրթական հաստատությունների համար հրատապ խնդիր է ժամանակակից մոտեցումների վրա հիմնված ընտանիքի և դպրոցի փոխգործակցության մոդելի մշակումն ու ներդրումը: Դա անելու համար անհրաժեշտ է լուծել մի շարք խնդիրներ: Սովորողների կրթության գործընթացում ընտանիքի և դպրոցի միջև համագործակցության արդյունավետ ձևերի և մեթոդների որոնում. կրթական գործընթացում ծնողների ակտիվ և լայն ներգրավվածության համար պայմանների ստեղծում, երեխաների դաստիարակության հարցերի վերաբերյալ ծնողներին համակարգված հոգեբանական և մանկավարժական խորհրդատվության տրամադրում, դպրոցի և ընտանիքի միջև համագործակցության ձևավորման

տարբերակված մոտեցման մշակում և իրականացում՝ հաշվի առնելով յուրաքանչյուր երեխայի կարիքները, դպրոցի կրթական աշխատանքի բովանդակության թարմացում, առկա խնդիրների բացահայտում՝ հիմնված շարունակականության սկզբունքների վրա, արդյունավետ աջակցություն դպրոցականների անհատական զարգացման գործընթացին:

Ընտանիքի և դպրոցի միջև համագործակցության նման մոդելի կառուցվածքը կարող է լինել հինգ ոլորտների համադրություն

1. ընտանիքի ախտորոշում և ուսումնասիրություն.
2. դաստիարակչական աշխատանք, ծնողների վերապատրաստում.
3. ծնողական ակտիվի գործունեությունը.
4. ծնողների ներգրավումը ուսումնական գործընթացում.
5. սովորողների ընտանեկան դաստիարակությունը

Նմանատիպ մոդել կարելի է իրականացնել յուրաքանչյուր դասարանի համար: Դրա օգնությամբ դասարանի ղեկավարը ավելի կոմպետենտ կկարողանա կատարել դասարանի յուրաքանչյուր աշակերտի ընտանիքի հետ կապված իր գործառույթները: Այս մոդելի իրականացման գործում շատ կարևոր է հոգեբանական և մանկավարժական ախտորոշումը՝ որպես սովորողի անձի զարգացման օբյեկտիվ գնահատականը բացահայտելու գործիք:

Դպրոցի և ընտանիքների համագործակցության ժամանակակից մեթոդներ

Ուսումնական գործընթացի կազմակերպման, ընտանիքի հոգեբանական վիճակը, դպրոցի վերաբերյալ ծնողների կարծիքները, ծնողական համայնքի խնդիրներն ուսումնասիրելու համար կարող են օգտագործվել հետևյալ մեթոդները.

- կրթական ծառայությունների մատուցման վերաբերյալ ծնողների կարծիքը բացահայտելու մեթոդաբանությունը, մանկավարժական աջակցության և անհրաժեշտ մանկավարժական կրթության ապահովում.
- ծնողների շրջանում հարցում՝ ընտանիքում երեխայի հարմարավետության մակարդակը որոշելու համար.
- հանրակրթական դպրոցի աշխատանքից ծնողների բավարարվածության ուսումնասիրության մեթոդաբանություն:

Ախտորոշման արդյունքները հնաավորություն են տալիս որոշելու ընտանիքի և դպրոցի համագործակցության արդյունավետությունը երեխայի ուսումնառության ողջ ընթացքում: Երեխայի անհատականությունը դաստիարակելու՝ ընտանիքի կարողությունների ամենաօբյեկտիվ գնահատականը ձևավորվում է նրա հետ

անմիջական շփման միջոցով: Այդ նպատակով դպրոցը կազմում է դասարանների օբյեկտիվ սոցիալ-մանկավարժական բնութագրերը, որոնց օգնությամբ վերլուծում է դպրոցի սոցիալական վիճակը, իրականացնում է անհատական աշխատանք ծնողների հետ (անհատական գրույցներ, տնային այցելություններ, համատեղ գործունեություն): Դպրոցի և ծնողների համագործակցության կարևոր ոլորտ է ծնողների համար մանկավարժական կրթության մոդելի մշակման և ներդրման ուղղությամբ ուսուցչական կազմի աշխատանքը: Այս աշխատանքը ներկայացնում է ընտանիքների հետ տեղեկատվական և կրթական աշխատանքի առավել համապատասխան ձևերի համակարգ.

Աշխատանքի ձևեր	Բաց դռների օրեր	Ծնողական կոնֆերանսներ	Ծնողական ժողովներ	Իրագեցվում գննողական ուսուցման միջոցով	Անհատական խորհրդատվություններ
Նպատակ	Ծնողական համայնքի և դպրոցի աշխատանքներին ծանոթացում	Ծնողների հոգեբանական և մանկավարժական կրթություն	Ծնողների հոգեբանաման կավարժական կրթությունը, համագործակցություն, կազմակերպչական հարցերի լուծում	Ծնողների հոգեբանական և մանկավարժական կրթություն, ընտանիքի և դպրոցի համագործակցության գննողական ցուցադրում	Դաստիարակության և կրթության խնդիրների վերաբերյալ մանկավարժական խնդիրների լուծում
Աշխատանքի մեթոդներ, ձևեր	Շրջայց դպրոցում, դասալսումներ, զեկուցումներ	Կրթական խնդիրների վերաբերյալ հայտորոշիչ կյուբերի վերլուծություն. Դասախոսություններ տեղեկատվական տեխնոլոգիաների կիրառմամբ,	Զրույցներ, թրեյնինգներ, սեմինարներ	Ստեղ՝ «Ձեզ համար, ծնողներ», «Նպատակային կրթության թանգարան»	Անհատական հանդիպումներ դպրոցին վարչակազմի, դասարանի ուսուցիչների, առարկայական ուսուցիչների, հոգեբանի, այլ մասնագետների հետ՝ ծնողների պահանջներին համապատասխան

Բաց դռների օրերը ծնողներին հնարավորություն են տալիս անմիջականորեն ծանոթանալու դպրոցում իրենց երեխաների ուսման պայմաններին, տարբեր լրացուցիչ խմբակներում զարգանալու նրանց հնարավորություններին՝ արտադպրոցական գործունեություն, ակումբներ, սպորտային բաժիններ, ստեղծագործական խմբեր և այլն: Բաց դռների օր պլանավորելիս դպրոցի վարչական աշխատողները որոշում են դրա թեման (կախված հրատապ խնդիրներից կամ հրատապ խնդիրների լուծումից):

Ծնողների ուսուցում. Հաճախ ծնողները չունեն հմտություններ՝ օգնելու իրենց երեխաներին կրթական ծրագրերը յուրացնելիս. երեխայի հետ արդյունավետ հաղորդակցման հմտություններ, կրթության ոլորտում իրավական գիտելիքների օգտագործումը (պետական կրթական չափորոշիչներ, հանրակրթական ուսումնական հաստատություններ և բուհեր ընդունվելու կանոններ, ծնողական համայնքի մասնակցության ձևեր հանրակրթական հաստատության կյանքում և այլն): Այս առումով ծնողների վերապատրաստման մեջ կարելի է առանձնացնել երեք ուղղություն՝ ծնողին դաստիարակել որպես դաստիարակ, որպես իր երեխայի ուսուցիչ, որպես գործընկեր: Մանկավարժական գիտությունն ու պրակտիկան այս ուղղությամբ ծնողների հետ աշխատելու մեթոդական հարուստ զինանոց են կուտակել:

Ծնողական համալսարանը (մանկավարժական լսարան) մանկավարժական կրթության ձև է, որը նախատեսում է երեխաների դաստիարակության վերաբերյալ գիտելիքների ընդլայնում, խորացում և համախմբում: Թեմաները որոշվում են «Մանկավարժական աջակցության և անհրաժեշտ մանկավարժական կրթության վերաբերյալ ծնողների կարծիքների բացահայտում» հարցման արդյունքների հիման վրա: Թեմաները պետք է հետաքրքրեն ծնողներին, լինեն ոչ ստանդարտ և անընդհատ թարմացվեն: Պետք է անդրադառնալ այնպիսի թեմաների, որոնք ծնողների կողմից աննկատ է մնացել, ինչպիսիք են՝ «Գիտե՞ք ինչպես սիրել ձեր երեխային», «Ճանաչո՞ւմ եք (հասկանո՞ւմ եք) ձեր երեխային», «Ձեր երեխայի մեկ օրը ընտանիքում», «Հոր դերն ընտանեկան կրթության մեջ» և այլն:

Ծնողական ժողովները ծնողական համալսարանի շարունակությունն են՝ դասարանական մակարդակով մանկավարժական խնդիրները ուսումնասիրելու համար: Տարրական դասարանների ուսուցիչները և դասղեկները կարող են օգտագործել ծնողների հետ համագործակցության ակտիվ մեթոդներ, ինչպիսիք են՝ հոգեբանական վարժություններ, օրինակ՝ «Ես ուզում եմ...», վերապատրաստումներ, խնդրահարույց իրավիճակների քննարկում, բանավեճեր,

«կլոր սեղան» և այլն: Դրանք կարևոր դեր են խաղում ծնողների դաստիարակության գործում, քանի որ առաջարկում են գործնական լուծումներ արդեն իսկ հրատապ խնդիրների համար, որոնք պահանջում են անհապաղ գործողություններ և արագ լուծումներ:

Սեմինարը երեխաների դաստիարակության հարցում ծնողների մանկավարժական հմտությունները զարգացնելու և ծնողների մանկավարժական մտածողության ուսուցման ձև է:

Բաց դասեր` ծնողներին առարկայական նոր ծրագրերին, ուսուցման մեթոդներին և ուսուցիչների պահանջներին ծանոթացնելու համար: Նման դասերը մեզ թույլ են տալիս խուսափել բազմաթիվ կոնֆլիկտներից, որոնք պայմանավորված են կրթական գործունեության առանձնահատկությունների վերաբերյալ ծնողների անտեղյակությամբ:

Անհատական խորհրդատվությունները դասուցի և ընտանիքի համագործակցության կարևոր ձևերից են: Դա հատկապես անհրաժեշտ է, երբ ուսուցիչը ընդունում է դասարան: Ծնողների անհանգստությունն ու երեխայի մասին խոսելու ծնողի վախը հաղթահարելու համար անհրաժեշտ է անհատական խորհրդատվություններ անցկացնել նրա հետ: Խորհրդատվությանը նախապատրաստվելիս նպատակահարմար է բացահայտել մի շարք հարցեր, որոնց պատասխանները կօգնեն պլանավորել ուսումնական պրոցեսը դասարանի հետ: Անհատական խորհրդատվությունը պետք է կրի տեղեկատվական բնույթ և նպաստի ծնողների և ուսուցչի միջև լավ հարաբերությունների ձևավորմանը: Ուսուցիչը պետք է ծնողներին հնարավորություն տա նրան պատմել այն ամենը, ինչ նրանք կցանկանային, որ ուսուցիչը իմանա ոչ պաշտոնական միջավայրում, և պարզել կարևոր տեղեկություններ երեխայի հետ իրենց մասնագիտական աշխատանքի համար` երեխայի առողջության առանձնահատկությունները. նրա հետաքրքրությունները, ընտանեկան հաղորդակցության առանձնահատկությունները, վարքային դրսևորումները, բնավորության գծերը, սովորելու մոտիվացիան, ընտանիքի բարոյական արժեքները: Անհատական խորհրդատվությունները կատարվում են հենց ծնողների խնդրանքով կամ երբ խնդիրներ են առաջանում, որոնք հաճախ գաղտնի են և պահանջում են անհապաղ լուծում:

Ծնողական ընթերցումներ Ծնողների հետ աշխատանքի ձև, որը ծնողներին հնարավորություն է տալիս ոչ միայն լսել ուսուցիչների դասախոսությունները, այլև

ուսումնասիրել խնդրի վերաբերյալ գրականություն և մասնակցել դրա քննարկմանը: Ծնողական ընթերցումները կարող են կազմակերպվել հետևյալ կերպ. ուսումնական տարվա սկզբի առաջին հանդիպմանը ծնողները որոշում են մանկավարժությանը և հոգեբանությանը վերաբերող այն հարցերը, որոնք առավել հուզում են իրենց: Ուսուցիչը հավաքում է տեղեկատվություն և վերլուծում այն: Դպրոցի գրադարանավարի և այլ մասնագետների օգնությամբ ընտրվում են գրքեր, որոնք կարող են տալ տրված հարցի պատասխանը: Ծնողները կարող են առաջարկվող գրքերը և այնուհետև օգտագործում իրենց սովորած տեղեկատվությունը իրենց ծնողական ընթերցումների ժամանակ: Ծնողական ընթերցանության առանձնահատկությունն այն է, որ գիրքը վերլուծելիս ծնողները պետք է արտահայտեն հարցի սեփական պատկերացումները և գիրքը կարդալուց հետո դրա լուծման մոտեցումների փոփոխությունը:

Ծնողական երեկոներ. սա աշխատանքի մի ձև է, որը հիանալի կերպով միավորում է ծնողական թիմին: Ծնողական երեկոները դասարանում անցկացվում են տարին 2-3 անգամ՝ առանց երեխաների ներկայության: Ծնողական երեկոն շնորհի հաղորդակցությունն է իր երեխայի ընկերոջ ծնողների հետ, որի ժամանակ ծնողները կիսվում են իրենց երեխաների մանկության հիշողություններով: Այստեղ ծնողները կարող են գտնել բոլոր այն հարցերի պատասխանները, որ կարող են ուղղել իրենց կյանքն ու սեփական երեխաները: Ծնողական երեկոների թեմաները կարող են շատ բազմազան լինել: Գլխավորն այն է, որ նրանք պետք է սովորեն լսել, լսել միմյանց, իրենք իրենց և իրենց ներքին ձայնին: Երեկոների ձևաչափը թույլ է տալիս ոչ միայն արտահայտել սեփական կարծիքը առաջարկվող թեմաների վերաբերյալ, այլև լսել այլ ծնողների կարծիքները և ինչ-որ նոր և հետաքրքիր մեթոդներով հարստացնել սեփական կրթական գինանոցը:

Ծնողական թրեյնինգներ աշխատանքի ակտիվ ձև է այն ծնողների հետ, ովքեր ցանկանում են փոխել իրենց վերաբերմունքը սեփական երեխայի հետ վարքի և փոխգործակցության նկատմամբ, դրանք ավելի բաց և վստահելի դարձնել: Երկու ծնողներն էլ պետք է մասնակցեն ծնողների թրեյնինգին: Դասընթացն անցկացվում է 12-15 հոգանոց խմբով: Որպեսզի դասընթացն արդյունավետ լինի, այն պետք է ներառի 5-8 դաս: Ծնողների վերապատրաստումը սովորաբար իրականացվում է դպրոցի ուսուցիչ-հոգեբանի կողմից, ինչը հնարավորություն է տալիս ծնողներին ժամանակավորապես երեխա զգալ և էմոցիոնալ վերապրել մանկության տպավորությունները:

Դպրոցի ծնողական խորհրդի աշխատանքը. Ընտանիքի և հանրակրթական հաստատության համագործակցության մեջ մեծ դեր են խաղում ծնողական խորհուրդները, որոնց թվում են՝ ծնողական կոմիտեն, հոգաբարձուների խորհուրդը, կանխարգելման խորհուրդը: Այս խորհուրդների գործունեությունը կարգավորվում է դպրոցի կանոնադրությամբ:

Ծնողների ներգրավումը ուսումնադաստիարակչական գործընթացին.

Դպրոցի մանկավարժական կազմը պետք է մեծ ջանքեր գործադրի ծնողներին ուսումնական գործընթացում ընդգրկելու համար: Այս աշխատանքը ավանդաբար ակտիվանում է թեմատիկ միջոցառումների ընթացքում՝ Մայրության տոն, Ընտանեկան շաբաթ, Հայրենիքի պաշտպանների օր, Մայրենիի օր: Ծնողների շրջանում տարածված են սպորտլանդիաները «Սպորտային ընտանիք», սպորտային մրցումներ՝ ծնողների մասնակցությամբ և այլն: Նման միջոցառումների ժամանակ դպրոցը ստեղծում է պայմաններ, որտեղ և՛ երեխաները, և՛ ծնողները մեծ հաճույք են ստանում միմյանց հետ շփվելուց: Այս կերպ հարստանում է նաև ընտանիքի հանգստի ոլորտը: Ծնողները՝ տարբեր ոլորտների մասնագետներ, կարող են ակտիվորեն ներգրավվել տեղեկատվական, կրթական, մասնագիտական կողմնորոշման աշխատանքներում, օրինակ՝ թեմատիկ դասախոսություններ անցկացնել:

Վրաստանի Հանրապետությունում կատարված հետազոտությունների արդյունքների մասին

Խոսելով դպրոց-ընտանիք համագործակցության արդյունավետության մասին՝ մեր վրաց գործընկերները առանձնացնում են հետևյալ կետերը.

Երբ ծնողը ներգրավված է երեխայի կրթության գործընթացում, **աշակերտն** ավելի լավ ձեռքբերումներ է ունենում, չնայած այն բանին, թե ինչպասին է ընտանիքի սոցիալ-տնտեսական կարգավիճակը կամ ծնողների կրթության մակարդակը, ավելի դրականորեն է տրամադրված դպրոցի հանդեպ և սեփական անձի ու հնարավորությունների նկատմամբ ավելի շատ վստահություն ունի. ավելի լավ վարք ունի, ավելի լավ հարաբերություններ ունի ինչպես ուսուցիչների, այնպես էլ ընտանիքի անդամների հետ:

Շահում է ծնողը

Ծնողների ներգրավվածությունը կարևոր է ինչպես աշակերտի ուսման արդյունքների բարելավման, այնպես էլ ծնողի ունակություն-հմտությունների զարգացման համար: Երեխայի կրթության գործընթացին մասնակցելու հետևանքով

Ճնողը ավելի լավ է հասկանում սեփական երեխային, ավելի մեծ ուշադրություն է հատկացնում երեխայի սոցիալական, զգացմունքային և մտավոր զարգացման անհրաժեշտություններին, դառնում է ավելի հոգատար, ավելի նվազ խիստ երեխայի հանդեպ և ավելի շատ է գնահատում երեխայի ձեռքբերումները, դառնում է ավելի ինքնավստահ և հաճույքով կցվում է երեխայի կրթության և դաստիարակության գործընթացին: Ավելի դրական հարաբերություններ է ստեղծում իր երեխայի ուսուցիչների հետ: Ավելի լիիրավ է տիրապետում երեխայի վիճակի մասին տեղեկությանը և ժամանակին միջոցներ է ձեռք առնում նրա հիմնական կարիքները լուծելու նպատակով:

Շահում է ուսուցիչը

Ճնողների հետ ակտիվ համագործակցումն օգնում է ավելի ինքնավստահ դառնալուն: Ուսուցչի մոտ մեծանում է հարգանքը սեփական մասնագիտության նկատմամբ: Ճնողների ներգրավվածությունը բարձրացնում է ծնողի և ուսուցչի միջև կապվածության որակը, ինչը օգնում է ուսուցչին պարբերաբար ստանալ սպառիչ տեղեկություն երեխայի մասին: Աշակերտի անհատական կարիքների կարգավորումը ուսումնական գործընթացի կողմից ուսուցչին ցանկալի արդյունք է ապահովում:

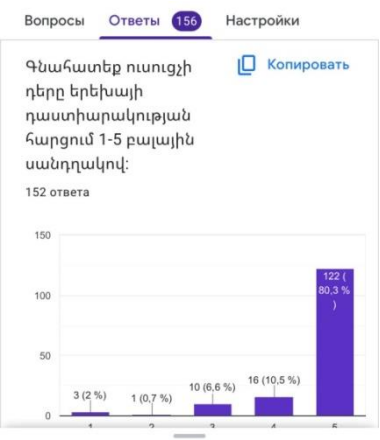
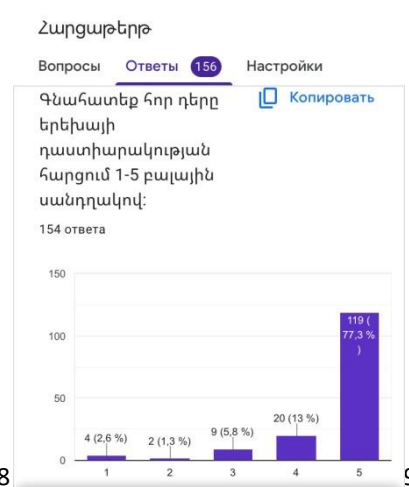
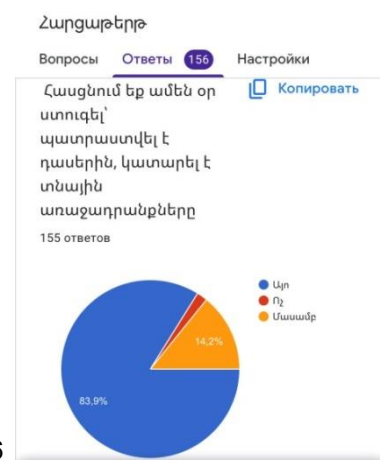
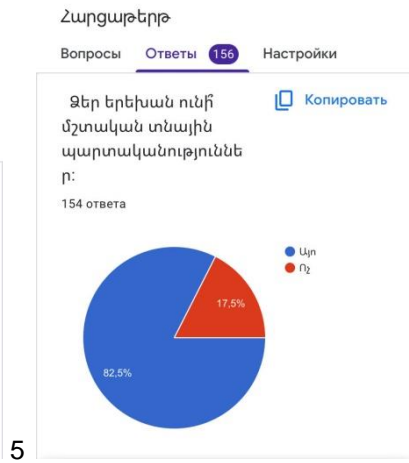
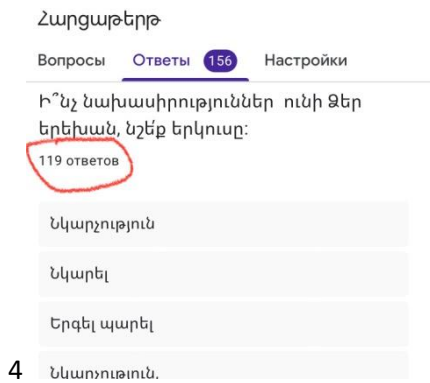
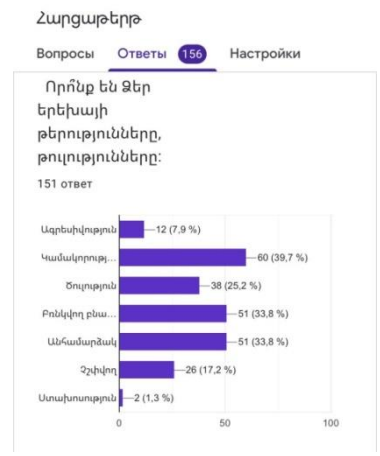
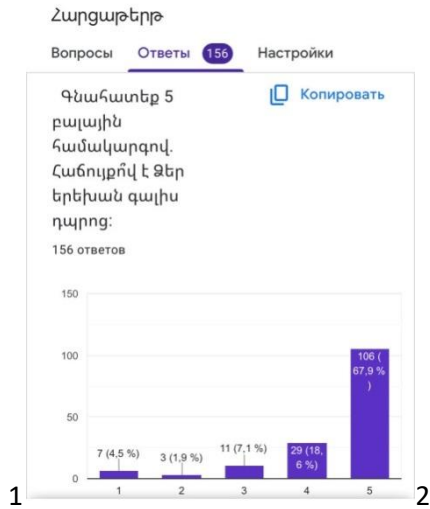
Շահում է դպրոցը

Ճնողների ներգրավվածությունը դրականորեն է ազդում ընդհանրապես դպրոցի վրա ևս: Դպրոցական ծրագրերը, որոնց մասնակցում են ծնողները, ավելի հաջողված են լինում, քան այն ծրագրերը, որոնց ծնողները չեն մասնակցել: Այն դպրոցում, որտեղ աշակերտների հաճախումը շատ ցածր է, ծնողների ներգրավվածության բարձրացումից հետո այդ ցուցանիշը բացահայտորեն բարելավվում է: Աճում է դպրոցի հեղինակությունը հասարակության մեջ³:

---

³ «Ճնողների ներգրավվածությունը». Հանձնարարականներ տնօրենների և ուսուցիչների համար, Թբիլիսի 2015, էջ 4-6

Ճնողական համալսարամ մեթոդի միջոցով «Ճանաչո՞ւմ եք (հասկանո՞ւմ եք) ձեր երեխային» հարցման արդյունքների վերլուծություն

Հարցման նպատակն էր ծնողների հետ համագործակցության միջոցով նպաստել աշակերտների համակողմանի և տարբերակված դաստիարակության ապահովմանը: Մեր առջև խնդիր էինք դրել մի կողմից բացահայտել՝ որքանով են ծնողները ճանաչում իրենց երեխաներին, մյուս կողմից՝ այդ կարծիքների հիման վրա մոնիթորինգի ենթարկել դպրոցի աշակերտական ռեսուրսը, ինչպես նաև պարզել՝ երեխաների ընտանեկան դաստիարակության առանձնահատկությունները և վերջապես՝ ծնողների պատկերացումները երեխայի դաստիարակության գործում հոր, մոր և ուսուցչի ունեցած դերակատարության վերաբերյալ:

Հարցմանը մասնակցել են դպրոցի I-IX դասարանների 156 ծնողներ: Ծնողների մոտ 80%- ի կարծիքով իրենց երեխաները սիրով են հաճախում դպրոց: Վերը նշված 2-րդ և 3-րդ գրաֆիկների օգնությամբ հնարավորություն ենք ունենում համադրել երխաների բնավորության գծերի վերաբերյալ սանդղակները և համապատասխան մանկավարժահոգեբանական աջակցություն ցուցաբերել սովորողներին: Թե որքանով են իրենց երեխաների նախասիրությունները ճանաչում ծնողները, պարզ է դառնում 4-րդ գրաֆիկից. հարցմանը մասնակցողների 24%-ը չգիտի իր երեխայի նախասիրությունները: 5. Ի՞նչ պարտավորություն ունի երեխան ընտանիքում, ծնողը կարևորո՞ւմ է արդյոք ընտանիքում երեխայի զբաղվածությունը. աշխատանքի բաժանման մեջ երեխան ներգրավվա՞ծ է արդյոք, և արձանագրում ենք, որ հարցմանը մասնակիցների 18%-ի պատկերացմամբ երեխան որևէ պարտավորություն ընտանիքում պիտի ունենա: Որքանո՞վ են անկեղծ իրենց ծնողական պարտականությունները կատարելու մասին նշումներ արել հարցման մասնակիցները՝ խոսում է 6-րդ գրաֆիկը: Հասկանալի է, այստեղ դպրոցը դեռ անելիք ունի ծնողների հետ ավելի ամփիջական ու անկեղծ հարաբերություններ ձևավորելու հարցում: Հարցման արդյունքներից կարող ենք եզրակացնել, որ ծնողները միանշանակ կարևորում են իրենց երեխաների դաստիարակության գործում թե՛ իրենց և թե՛ ուսուցիչների մեծ դերակատարումը, ինչը խոսում է դպրոց-աշակերտ-ծնող սերտ փոխգործակցության արդյունավետության մասին:

Եզրակացություն

Այսպիսով՝ սովորողների անհատականության բազմակողմանի զարգացումը պահանջում է ընտանիքի և հանրակրթական հաստատության գործունեության միասնականություն և համակարգային մոտեցում նրանց դաստիարակության գործընթացում: Մեր օրերում հանրակրթական ուսումնական հաստատությունների գործունեության հրատապ հիմնախնդիրն է ապահովել ընտանիքի և դպրոցի փոխշահավետ միությունը, որի առանցքում պետք է լինեն երեխայի շահերը: Դրան հասնելու համար անհրաժեշտ է փոփոխել մոտեցում:

Առաջին փուլի հիմնական արդյունքը պետք է լինի դպրոցի հետ համատեղ գործունեություն ծավալելու ծնողների ցանկությունը:

Երկրորդ փուլի հիմնական արդյունքը պետք է լինի ծնողների համատեղ գործունեությանը մասնակցելու ունակությունը, այսինքն՝ նրանց որոշակի իրավասությունը՝ հիմնված դպրոցի նկատմամբ վստահության վրա:

Երրորդ փուլը ենթադրում է անմիջական փոխգործակցություն, որի հիմքում ընկած պիտի լինի ծնող-ուսուցիչ փոխհարաբերությունների նոր ձևերն ու մեթոդները, ինչպիսիք են՝ բաց դռների օրերը, ծնողների ուսուցումը, ծնողական համալսարանը, ծնողական ժողովները, բաց դասերը, սեմինարը, անհատական խորհրդատվությունները, ծնողական ընթերցումները, թրեյնինգները, երեկոները, ծնողների ներգրավումը ուսումնադաստիարակչական գործընթացին, և այլն:

Իսկ ծնողների հետ կրթական և տեղեկատվական աշխատանքը պետք է կատարվի աշակերտի կրթական համակարգում ընտանեկան կրթության դրական գործոնների ներգրավման և հաստատության մանկավարժական ներուժի լիարժեք օգտագործման միջոցով: Այս աշխատանքի արդյունավետությունը կարող է դրսևորվել տարբեր կողմերով՝ երեխայի հետ հարաբերությունների բարելավման, փոխըմբռնման մեջ, երեխայի տեղը ծնողների կյանքում, ընտանիքում երեխայի պաշտպանված և ապահով լինելը, ծնողի՝ իր դերի կարևորության գիտակցումը: Դպրոցը պետք է հստակ սահմանի, թե կոնկրետ ընտանիքը ինչ մակարդակի պատասխանատվություն կարող է կրել, և իր ուշադրությունն ու աջակցությունը բաշխի ընտանիքներին տարբերակված ձևով: Այդ իսկ պատճառով հետադարձ կապի դերն չափազանց մեծ է ընտանիքի և դպրոցի միջև փոխգործակցության բոլոր փուլերում:

Գրականության ցանկ

- 1 [ՀՀ Հանրակրթության մասին օրենք](#)
2. [«Ծնողների ներգրավվածությունը». Հանձնարարականներ տնօրենների և ուսուցիչների համար, Թբիլիսի 2015](#)
3. [Ընտանիքի և դպրոցի փոխազդեցությունը. Շիրակա Նատայա Անատոլինա 7-րդ դասարանի դասղեկ](#)
4. «Դպրոցի տնօրենը ծնողների հետ համագործակցության մասին» – Մ., Զրատարակիչ՝ «Սեպտեմբեր», 2001
5. [Յու. Ամիրջանյան, Ա. Սահակյան, «Մանկավարժություն». Երևան, 2005:](#)
6. [Դասղեկական աշխատանքների կազմակերպումը դպրոցում. Ա. Պետրոսյան](#)
7. Շո.Ռ.Բ., Կազմակերպության նկատմամբ վստահության բանալիները, Մ., 2000 թ